

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 31. (91.) ÉVF. • 10. SZÁM • 2021. OKTÓBER • ÁRA: 3 LEJ

Fotó: Czire Alpár

A kulcs a szeretet

● Október hava ránk köszöntött. Hozza magával az eső mosta táj nyirkát, a napfényben lassan ezer színűvé váló lombokat, kertünk termését, történelmünk intő szavát, korunk vitáit, félelmeit, egyéni életünk ügyes-bajos dolgait.

Október elénk állítja azokat, akiknek szívében a szabadság és a haza szeretetének lángja ég. Akik Teremtőjük iránti szeretetükből merítenek bátorságot kimondani az igazságot. De az indián nyár csendes, lágy melege körülöleli mindazokat, akik szívük szerete-

tével találkozókat, táborokat szerveztek, gyermekek nevelésével foglalkoznak, a múlt titkait fürkészik, mindazt a szépet, jót és igazat, amivel találkozhatnak, meg szeretnék osztani másokkal.

Az ő életük, ha a gyűlölet ki is oltotta, példaként ragyog előttünk. Az ő arcuk, ha fakó is a sok munkától, fáradságtól, derűsen tud mosolyogni. Viták, félelmek, ügyes-bajos dolgok közepette vegyünk példát tőlük. Titkuk egyszerű: tetteiket az önzetlen szeretet ihlette.

A tartalomból:

A szeretet a családban

4

Visszaemlékezés a hatvanöt évvel ezelőtti történetekre

7

Egy „elveszett” harang nyomában

10

Egyetemistaként a kincses városban

16

„Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!” (1Kor 16,14)

Újra találkoztunk Szejkén

Cikkünk a 9. oldalon található.

LÉLEKKENYÉR

A szeretet kivár

SZABÓ
ADÉL JÚLIA

Ha fiunk valami rosszat tesz, rögtön utána azt kérdezi, hogy ugye azért szeretsz. Igen, szeretlek annak ellenére, hogy hibáztál, hangzik a válaszom. Mert nem tudom nem szeretni a gyermekem. Csintalan, olykor gonosz, szabad lélek. Ha közösen gondolkodunk, hogy mi legyen a büntetése, mint például sarokba állás, laptop, telefon megvonása, a válasza az, hogy szeretet legyen. Még a büntetés is szeretet legyen. Rengeteget tanulhat a felnőt a gyermekétől, ha nyitott szívvel tud élni mellette. Még a büntetés is szeretetben legyen, és akkor könnyebb átészélni, elviselni még azt is.

Nemrég volt egy nagyon erős tapasztalatom a szeretet jegyében. Felemelni akartam egy embertársamat, beemelni a szeretetbe. Megtanítani, átadni akartam a szeretet érzését, megtapasztalásának mélységét és erejét, amely kimaradt az ő életéből, s amelynek hiányában a legszebb dolgoktól fosztotta meg őt az élet. Sokat próbálkoztam. Rengeteg időt áldoztam, de bármennyire is akartam, úgy tűnt, nem megy, nem sikerül. Még nem. Kudarcot vallottam. Van úgy az ember életében, hogy két marékkal adná a szeretetet, de visszautasítják. Azt mondják, nem kell, tőled nem. Talán ez a legrosszabb emberi tapasztalás. Mint amikor valaki diétázik, és hiába kínálsz a legfinomabb süteménnyel, a legdrágább csokoládéval. Ilyen érzés lehet a válás is, amikor az egyik fél azt mondja, hogy nem kell többé a te szeretetedből. Nem kell soha többé az a szeretet, amely emelt, átformált, erősített, vigasztalt, megnyugtató. Már nem kell. Soha többé nem kell. Kimondva kimondatlanul is, hogy vége. Mert ha a szeretetnek vége van, vége van mindennek. Falak omolnak össze, mint óriási földrengéskor vagy árvíz esetén, megállíthatatlan, feltartóztathatatlan a pusztítás. Borzasztó érzés lehet félbevágni a kiáramló, megállíthatatlan szeretetet. Vagy hogyan lehet nem szeretni egy gyermeket, aki a húsod és véred... Elképzelni sem tudom. A szeretet láthatatlan, mégis mindent körülölel. Érezhető jelenvalósága, de kitapintható rideg hiánya is. A szeretet jelen van a legapróbb mozdulatainkban is. Gyógyít, emel, vigasztal, táplál, többé tesz, hiánya pedig kilúgoz, felperzsel mindent és minden emberi kapcsolatot maga körül.

Falun élünk, és vannak olyan falustársaim, akik nem szeretnek bajlódni a kapu elejével. Nincs türelmük kéthetente kaszálgatni a kapu elejét. Ezért tavasszal levegyszerezik, és őszig nem nő ott semmi. Pusztta, méreg által felperzsel kapubejárat, életbejára

rat. Így képzelem a szeretet nélküli életet. Nem kívánatos ott időzni. Nincs szemlélnivaló. Mert ott nincs virág, nincs föld, fű, nincs élet. Ha nagy meleg van, érezni lehet, ahogyan a méreg szívárog fel a földből. Nem áll meg rajta senki. Hiába van pad, nem ül le oda senki.

Sokan úgy gondolják, hogy nincs idő a szeretetre, nem kell a szeretet, ha más egyéb megvan. De kell a

„Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három; ezek között pedig legnagyobb a szeretet.” (1Kor 13,13)

szeretet, nagyon kell. Kell a szeretet a magára hagyott idősnek. Semmi mást nem vár jobban, mint a szeretetet. Kell a szeretet a mellőzött gyermeknek mindennapi biztonsággént. Kell a szeretet az idegenben dolgozónak, mindennapi megerősítésnek. Kell a szeretet az elválnak, a betegnek, az élőnek és az elmenőnek egyszerre. De oly kevés van belőle. Mondhatni mellőzött, lenézett, kikacagott hiánycikk emberi életünkben. Ingyen van, mégis fukarkodunk vele, visszautasítjuk, becsméreljük, eláruljuk, tékozzoljuk, mellőzzük, és feldoklunk hiányától.

A szeretet kivár, ahogy Isten is, mert ő maga a szeretet. Hiszem, hogy a felperzsel, megmérgezett életek, sorsok alatt is van szeretet. Hiszem, hogy kell, hiszem, hogy hiányzik. Kell hogy legyen. Kell hogy hiányozzon. Hiszem, hogy a szeretet legyőzi az élet összes gazát, nyomorúságát, akadályát, és gátat tud törni hatalmas erejével. A szeretet kivár. És én is várok. Van bennem hit, van bennem remény életem minden egyes hajnalán, és van bennem megújuló, megbocsájtó szeretet életem összes alkonyán. S míg bennem van, jut belőle a körülöttem élőknek. Jut családomnak, szeretteimnek, gyülekezetemnek és mindazoknak is, akik egyelőre méreggel felperzsel életükkel barikádozzák, zárják el, zárják ki, tartják távol ma is a szeretetet. Én ingyen kaptam, hát ingyen adom mindenkinek. Ingyen annak, aki szívesen fogadja, és annak is, aki kételkedő, és azt hiszi, viszonzást várok. Ingyen adom a koldusnak a kenyér mellé. Az áfonyás asszonynak minden liter áfonya után. Ingyen a seprűsnek, a kosarasnak, ismerősnek és idegennek. Ingyen mindenkinek, akikkel utam csak egy percre is találkozik.

LÉLEKTÉRKÉP

A szeretet a családban

PÁL TÜNDE

Az emberi élet két alapvető törvénye a társas együttműködés, az egymásra támaszkodás szükséglete, illetve az elkülönülés, az egyéni, eltérő érdekek érvényesítése.

Ebből kifolyólag két ellentétes pólus között mozgunk, amelyeket az ókori görög filozófusok szeretetnek és viszálynak (Empedoklész) neveztek, a modern szociológia, pszichológia pedig státusznak és hatalomnak nevezi e két pólust (T. David Kemper), szeretetnek és kontrollnak (Alan Sroufe), intimitásnak, illetve alá-fölérendelődésnek (Harry Triandis) vagy jósnak és erőnek (Charles Egerton Osgood, William H. May és Murray Samuel Miron). Ezek a dimenziók alapvető magyarázó fogalmai az emberi interakciónak. A szeretet, a státus, az intimitás, a jószág megfelel a nyugalmi állapotoknak, az együttműködést és a másik elfogadását segíti. A viszály, a hatalom, a kontroll, az alá-fölérendelődés, az erő, a nyugtalanság (szorongás-félelem), az agresszió állapota, amely a másik irányításával kapcsolatos, a másik akaratótól függetlenül, ami természetesen azt is jelenti, hogy a másik akarata ellenére gyakorolja valaki az agressziót, a másik akarátát megtörendő viszálykodik. „A szeretet, boldogság, szerelem érzelmei kreatív együttműködésbe kovácsolják össze az embereket. A harag, a félelem és a megvetés érzelmei pedig konfliktusokba állítják őket.” (Keith Oatley és Jennifer M. Jenkins: *Érzelmeink*, Budapest: Osiris Kiadó, 2001.) Itt most az egyik pólusra koncentrálunk: a szeretetre.

Amikor szeretetet, gyengédséget, támogatást adunk vagy kapunk, a boldogság érzelmeit éljük át. (Kutatásokból tudjuk, hogy nem a gazdagság, hatalom, fiatalság, hanem a házasságon belüli szerelem volt az a jó dolog, amit a válaszadók legszorosabban a boldogsággal azonosítottak.) A legizgalmasabbá talán akkor válik a szeretet kérdése, ha tudjuk, hogy bár alapérzelem, de nem velünk született, mint amilyen

az undor, félelem, harag, öröm, szomorúság, meglepődés, hanem tanult. A szeretetkapcsolatok mintázatai a gyerekkoriak szerint szerveződnek, a minket felnevelő családban tanuljuk meg a közelségből a szerethetőséget, a kiszámíthatóságból a biztonságot, a figyelemből a fontosságot, megértésből a megérthetőséget, a késleltetésből a kivárni tudást, a kiszámíthatatlanságból a szorongást, az elhagyásból a megsemmisülést, a tiltásokból a határokat. A családot a szeretet, melegség, a kölcsönös elköteleződésből származó jellegzetes érzelmek tartják össze. A kötődés a függőségre, a gondoskodó szeretet a gyerek táplálására, a szexuális szeretet az erotikus tevékenységekre kínál sémákat. Az embereknél a gondoskodás a sikeres kötődési kapcsolat élményétől függ csecsemőkorban és később is, ahogy a felnőtt szexuális partnerek közötti szeretet is.

A szerelem lélektanilag ugyanazokra az alapokra épül, mint a csecsemőkori kötődéskapcsolatok, vagyis a szerelmünkről való gondoskodás azokon a gondoskodási mintázatokon alapul, amelyeket mi magunk kaptunk. Él bennünk a vágy, hogy a szerelem által, a szexuális kapcsolatainkban visszanyerjük első kapcsolatunk közelségét valakiben, aki ismerősnek tűnik. Érthető tehát, hogy a házasságra nagy veszélyt jelent, ha az egyik fél már nem érzi, hogy a másik gondoskodik róla. A korai tapasztalataink két viszonyulás (szerep) alapvető mintáját határozzák meg: a szeretet elfogadásának és nyújtásának képességét.

Végül ismétlem: a szeretet tanulható, első lépése megszeretni önmagunkat, csak ekkor válunk képessé szeretni a másikat és Istent, ez a jézusi tanítás lényege is. Ahogy mindenben, amit tanulni kell, csak sok gyakorlás, áldozat által válhatunk kiválónvá, hasonlóképpen a szeretetben is, amihez mindenekelőtt a figyelemben, türelemben és odafigyelésben kell gyakorlotná válni.

Gyermekek 1900-ban.
Forrás: Fortepan

Házaspár 1905-ben.
Forrás: Fortepan

Család 1900-ban.
Forrás: Fortepan

Két találkozó margójára

FAZAKAS LAJOS LEVENTE

• Az elmúlt másfél évben nagyon sok utalás történt arra, hogy a reánk szakadt világvárvány átírta életünket, beleszólva nagyon sok mindenbe, így a találkozók megszervezésébe is. A Marosi Unitárius Egyházkörben a tavaly jubilált volna a tíz évvel korábban útjára indított találkozó. Nem találkozhattunk akkor, de ebben az évben Isten segítségével igen.

Júliusban kezdtük el a szervezést, s bár sokan rebesgették, hogy szeptember 1-jétől újabb megszorításokra lehet számítani, az időpontot szeptember 4-ére tűztük ki ugyanazon helyszínre, ami a tavalyi évben is esedékes volt: Csókfalva. A lelkészi lakás udvarán és kertjében ideális helyszín fogadott bennünket. Tőkés Lóránt lelkész és családja, a hívek nagyszerű csapata az előző napokban sok energiát felemésztő munkával teremtette meg számunkra a lehetőséget, hogy meghitt együttletnek lehessünk a részesei. A fák árnyékában korán reggel rendre állítottak fel a bográcsok, amelyekben finomabbnál finomabb ételek készültek. Az udvaron felállított sátor, a benne elhelyezett pulpitus, az orgona, a sátor oldalára kiakasztott palást jelezte az érkezőknek, hogy istentisztelet is lesz.

11 óra előtt nagyon sok lélekarangocská útra indító hangjára a résztvevők nagy többsége az öreg diófa árnyékában meghúzódva várta, hogy felcsendüljön az ének. Faluvégi József énekvezér vezetésével ötös számú énekünkkel kezdetét vette az istentisztelet. Az ünnepi beszédet Sándor Szilárd jobbágyfalva-nyárádszeredai lelkész mondta, aki ennek a találkozásnak egyik ötletgazdája, Hármásfalu szülöttje.

A bibliai textusok – „Gyere ide, és támadj rá te a papokra!” (1Sám 22,18) és „Romboljátok le ezt a templomot...” (Jn 19a) – felolvasása után a résztvevők arcán némi döbbenet volt látható. Vajon mi fog következni? Jött a válasz: „Két bibliai verset olvastam fel, egyet az Ószövetségből és egyet az Újszövetségből. Mindkét bibliai vers egy felszólítás, az első arra szólít fel, hogy öljük meg a papokat, a második pedig arra, hogy rom-

boljuk le a templomot. Gondolom, abban itt és most mindannyian egyetértünk, hogy nem vesszük szó szerint ezeket a felszólításokat. Ki szólíthat fel és kit a papok megölésére, valamint a templom lerombolására – és mi lehet az üzenete mára? Én itt és most veszem a bátorságot és a kockázatot, hogy megközelísem a Bibliában írottakat, és igyekszem a felolvasott

bibliai versek számunkra itteni és mostani üzenetét kifejteni. Amit megállapítok a felolvasott bibliai versekről, az a következő: minden kijelentést, minden kérelmet, minden buzdítást, ami elhangzik valami vagy valaki ellen, akár a Bibliából, akár máshonnan származik, érdemes megvizsgálni jobban, abból a szempontból, hogy ki mondta, milyen történet van a buzdítás mögött, milyen kapcsolatban lehet velünk az a történet, mit válthat ki belőlünk, és mi lehet a következménye, ha engedünk a kérésnek, és mi lehet, ha nem.”

A beszéd elhangzása után Lőrinczi Lajos, a Magyar Unitárius Egyház ügyigazgatója köszöntötte az egybegyűlteket az egyetemes egyház elöljárói és a maga nevében. Bátorító szavait magukba szívták a jelenlevők. Elhangzott a Prédikátor könyvéből, hogy: „Jobban boldogul kettő, mint egy: fáradozásuknak

szép eredménye van”, és az emberek igenlően bólintottak. Fazakas Csaba köri felügyelőgondnok üdvözölte a jelenlevőket, majd Tökés Lóránt helyi lelkész az egyházközség történetéről és életéről beszélt. Jőmagam köszöntőbeszédemben elmondtam, hogy rendezvényünk fővédnökének magát a jó Istent kértük fel, és most öröm vele és embertársainkkal együtt lenni.

A Sirülők néptáncsoport tagjainak énekei és táncai, Varró-Bodoczi Ilona tiszteletes asszony énekei gazdag kulturális élményt nyújtottak. A gyermekek a szovátai játszóház munkatársai irányítása mellett különböző tárgyakat készíthettek, az ifjak a marosvásárhelyi ODFIE-sekkel közösen tevékenykedtek. Az ebéd elfogyasztása alatt és után szólt a nóta, mert ugye jó ebédhez szól a nóta.

Egy év kimaradás után jó volt együtt lenni, miként egy év kimaradás után, szeptember 6–7-én a job-

bágyfalvi Tündér Ilona völgyében jó volt újra megtapasztalni, hogy a konfirmált ifjakban ott van az élet-erő, az igény, hogy szervezett körülmények között betekintést nyerjenek annak az egyháznak az életébe, amelynek tagjai körébe korábban befogadást nyertek. Szilágyi Szilamér nyárádszentlászló-nyomáti lelkész élményekkel gazdagon bocsátotta el két nap után a huszonhét résztvevőt, akik megígérték, ha a jövőben hívjuk, újra ott lesznek.

Ezen események az isteni fővédnökség, az emberi munka és részvétel, valamint a Magyar Kormány és a Bethlen Gábor Vagyonkezelő Zrt. támogatása eredményei.

Ugyanakkor köszönjük szépen a Marosi Unitárius Egyházkör tanácsának, a Csókfalvi Unitárius Egyházközség keblitanácsának és híveinek a találkozó sikeres megszervezését, a sok munkát, fáradozást, az istentisztelet szolgálatvégzőinek, a néptáncosoknak, zenészeknek, énekeseknek a lelki táplálékot, a gulyásfőző csapatoknak a finom eledelt.

Közlemény

A Magyar Unitárius Egyház vezető tisztségviselőiként sajnálattal vettük tudomásul az újszékelyi Muszka Józsefet ért atrocitásokról szóló híreket. Az erőszakkal szembeni zéró tolerancia erkölcsi alapelvből kiindulva biztosítjuk mind az unitárius egyházi közösségünket, mind a szélesebb nyilvánosságot, minden tőlünk telhetőt megteszünk annak érdekében, hogy a szóban forgó újszékelyi ügyben a teljes igazság kiderüljön, és a morális rend helyreálljon. Az elmúlt időszakban is ez volt a célunk, és ennek érdekében cselekedtünk.

Tudomást szerezve a minősíthetetlen atrocitásról, amit Muszka József elszenvedett, valamint felismerve az elhangzott vád erkölcsi súlyosságát, egyházunk főpásztora azonnali vizsgálatot kezdeményezett az egyházi szabályzat előírásai szerint, bevonva a területileg illetékes esperesi hivatal és egyházközségi testület munkatársait.

Egyházi vizsgálataink jelenlegi szakaszában úgy döntöttünk, megvárjuk, míg az illetékes állami nyomozó és igazságszolgáltatási szervek eljárásai véget

érnek, majd a jogerős megállapításokat figyelembe véve az egyházi és világi törvények betartásával fogjuk meghatározni a további egyházfegyelmi teendőket. Mindenkit biztosítani kívánunk: elfogadhatatlannak tartjuk azt, hogy a jézusi tanítás alapján álló, a szelídség és türelem evangéliumának hirdetésére elköteleződő lelkész bármilyen formában bántalmazza embertársát. A vizsgált esetben kérjük az érintett felek és közösségünk tagjainak türelmét.

Az előbbiek alapján visszautasítjuk azokat a vádakat és rágalmakat, amelyek egyházunk egészét azonosítják ezzel az üggyel, vagy téves, sértő és elhamarkodott következtetéseket vonnak le közösségünket illetően.

Végezetül bizalmunkat fejezzük ki, hogy az illetékes hatóságoknak köszönhetően mihamarabb tisztábban láthatunk mindnyájan ebben a botrányos ügyben, a vétkesek elnyerik méltó büntetésüket, az áldozatoknak pedig igazság szolgálhatik.

Kolozsvár, 2021. szeptember 20.

A MAGYAR UNITÁRIUS EGYHÁZ
KÉPVISELŐ TANÁCSÁNAK ELNÖKSÉGE

Visszaemlékezés a hatvanöt évvel ezelőtt történetekre

ANDRÁSI GYÖRGY

• Az idő száguldó rohanásában hátunk mögött maradt az izgalmakkal, aggodalmakkal, változásokkal, világvárványokkal, modern népvándorlásokkal és restriktiókkal, társadalmi átrendeződésekkel telített 2021. esztendő nyári időszaka. Sőt már jócskán benne is vagyunk a lombhullató őszi idő- és hangulatváltozásának kellős közepében. A hónapváltások rendjén ránk köszönt október is, amelyet a majd eljövendő november hónappal együtt gyakran úgy emlegetünk, mint az emlékezések hónapjai.

Valóban, ha gondolatban végigjárjuk e két hónap nevezetesebb évfordulóit, akár egyéni és családi, akár egyházi és nemzeti életünk kiemelkedő történelmi jelentőségű eseményei, évfordulói sorakoznak fel emlékeink között, amelyek kisebb vagy nagyobb mértékben, de sorsdöntő módon befolyásolták létünk alakulását. Ezekben ott voltak a forradalmak és szabadságharcok küzdelmei és áldozatai, dicsőség és kudarc, felemelkedések és elbukások, hősök és mártírok, példaképek és eszményképek.

Több, mint három évtized óta már minden esztendő októberében ünnepet ülünk. A jelentőségében méltó helyére került 1956-os magyarországi forradalom és szabadságharc évfordulóján a Magyarországon és a határokon túli magyarok részeken tartott megemlékezéseket nagy érdeklődéssel kísérem, s ha alkalmam adódik, részt veszek az ünnepi rendezvényeken. Mondhatnám, hogy áhítatos érzésekkel hallgattam és hallgatom az események felidézéseit, a médiában az alkalomhoz illő, méltóságteljes ünnepi rendezvények műsorait, az események egykori átélőinek vagy résztvevőinek visszaemlékezéseit. Azért hangsúlyoztam ki a fentieket, mert a magyarországi októberi forradalomról és szabadságharcról, amelyet a kelet- és közép-kelet-európai kommunista országok ellenforradalomnak tartottak és neveztek, több, mint 35 éven át még beszélni sem volt tanácsos.

A múltra való visszaemlékezéseim rendjén jutottam el az 1956-os magyarországi forradalom és szabadságharc eseményeihez, amelynek Erdélybe is eljutó hullámverését magam is átéltem. Gondolataim ma is a 65 évvel ezelőtti múltba szállnak, és megpróbálom felidézni, hogyan éltem át az akkori eseményeket, milyen emlékeim maradtak fenn azzal kapcsolatosan.

Azzal kezdeném, hogy 1956 októberében másodéves teológiai hallgató voltam, az akkor már egyesített Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán. Mi, az unitáriusok hallgatók külön épületben voltunk, az

egykori Unitárius Kollégium új épületében, a nyugati szárny második emeletén. Itt voltak az előadótermek, a bentlakás és a konviktus, a teológiai könyvtár, a tanári szobák és az Unitárius Kar dékáni hivatala is. A három magyar protestáns felekezet hallgatóinak (unitárius, református és evangélikus) közös előadásai is voltak, mint az idegen nyelvek: latin, héber, görög, román és orosz, meg az egyetemes egyháztörténet és összehasonlító vallástudományok, általános jog- és államelmélet. Ezekre a közös előadásokra a teológiai intézet főépületében került sor.

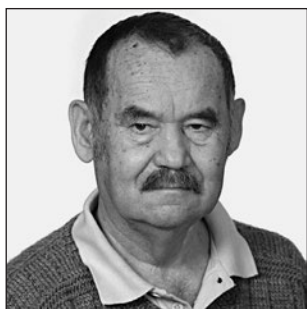
A napi tanulmányi program befejeztével, közelebről az esti vacsora után, rendszerint egy rövid esti sétát tartottunk a város központjában, ahol gyakran találkoztunk és elbeszélgettünk a Székelyföldről vagy Erdély más tájairól kolozsvári magyar egyetemeken tanuló diákokkal, egyetemi hallgatókkal, ismerőseinkkel, barátainkkal. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy ezen alkalmakkor végigmenve Kolozsvár főterén vagy a belváros egyéb utcáin, csaknem kizárólag magyar beszédet hallottunk.)

Október hónap második felében, a diákság körében és nemcsak, már érezhetővé vált a nagy várakozásokkal teli feszültség. Izgalmas hírek szállingóztak és terjedtek szájról szájra a lengyelországi és magyarországi diákmozgalmakról, tüntetésekről.

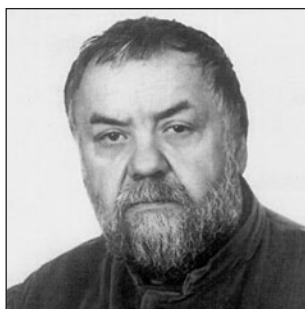
Október 24-én, vacsora után az esti sétára készültünk, majd jómagam Ugró Antal évfolyamtársammal el is indultunk. A kapun kilépve Bodor Ádámmal, I. éves református teológiahallgató-társunkkal találkoztunk, aki csatlakozott hozzánk. Nem ez volt az első találkozásunk, gyakran előfordult, hogy elkísért sétáinkon, mert jól érezte magát társaságunkban. Ugró Antallal volt közelebbi barátságban. Amikor elindultunk, nagy izgalommal kérdezte: Hallottatok-e arról, hogy a képzőművészeti főiskolások és a Bolyai Tudományegyetem diákjai a Mátyás király szülőházában szimpátiagyűlést tartanak a magyarországi egyetemisták által elindított tüntetésekkel? Mi ugyan nem hallottunk erről teológiai hallgatókként, nem voltunk sem beavatottak a szervezkedésbe, sem meghívottak erre a gyűlésre, de kíváncsiságunkat felkeltette, és Ádám javaslatára mindhárman elindultunk a Mátyás király szülőházába, amelyben a képzőművészeti főiskola működött.

Amikor beléptünk a főiskola diákokkal zsúfolásig megtelt első emeleti nagytermébe, a hangulat már nagyon forró volt. Mi hárman megálltunk az ajtón belül hátul, mert a zsúfoltság miatt nem is tudtunk vol-

na előbbre menni. A gyűlés már javában folyt, a hangulat egyre csak fokozódott. Miután a szónokok kifejezésre juttatták a szimpátiát a magyarországi eseményekkel, majd felolvasták a diákság pontokba foglalt követeléseit, amelyeket emlékezetből már nem tudnék mind felsorolni, de arra emlékszem, hogy benne volt az egyetemeknek nagyobb autonómiája, a fölöslegesnek tartott tárgyak, mint az orosz nyelv vagy a marxista előadások kiiktatása. Arra is jól emlékszem, hogy az emelvényen szónokló diákok mellett volt egy egyetemi tanár is, aki csitítani, fékezni, mérsékelni próbálta és megfontolásra ösztökélte a kipirult arcú felszólalókat. A szónokló diákok között a képzőművészeti főiskolások közül ismerős arcokat is felfedeztem (Tárnovan Videt, aki néhai Nagy Béla, Segesvár első unitárius gyülekezetének alapítólelkésze unokája, Nagy Ferenc lelkészünk testvérének, Tarnói Emília színművésznék a fia volt, és a korondi Páll Lajost).

Páll Lajos

Tárnovan Vid

Amint ott álltunk az események izzó hangulatában, a hátunk mögött kivágódott az ajtó, visszafojtott, de hallható hangon kiáltott be valaki: vigyázat, a Mátyás szülőházát rendőrök vették körül, akik a gyűlés szétesztatására érkeztek. Erre mindhárman elhagytuk a termet. Az utcán azonban nem talákoztunk egyenruhásokkal, a bekiáltás csak félrevezető álhírnék bizonyult. Néhány nap múltával azonban eljutott hozzánk is az aggasztó hír, hogy a rendszer elleni tüntetésnek minősített diákgyűlést követő napon valóban letartóztattak sokakat a szervezők és hangadók közül.

Aztán, ahogy teltek a napok, egyre érezhetőbb volt a román államhatalom reakciója. Egyenruhás járőrök és civil „szekuritációsok” lepték el a város főterét és a központi forgalmasabb utcákat, s ha netán összehalákoztunk ismerőseinkkel, barátainkkal, és megálltunk, hogy néhány mondatot váltsunk, ezek a „rendfenntartó legények” azonnal odajöttek, és ránk szóltak: „circulați, vă rog” (kérem, közlekedjenek).

A következő napokban és hetekben egyre nagyobb izgalommal hallgattuk a szájról szájra terjedő beszámolókat a magyarországi forradalmi eseményekről, amelyek rendszerváltási szabadságharccá terebélyesedtek. Foszlányos híreket hallottunk arról is, hogy az erdélyi magyar diákság körében is voltak szimpátia-összejövetelek.

Így érkezett el november 1-je, a halottak napja. Az unitárius teológiai hallgatók az új gyakorlat szerint már a megelőző napon (október 31-én) felkeresték, és megkoszorúzták a kolozsvári házsongárdi temetőben nyugvó unitárius nagyjaink sírjait. November 1-jén a késő délutáni órákban Szilágyi András I. éves református teológustársam (aki még középiskolai tanulmányaim idején padtársam volt, és szoros baráti kapcsolat alakult ki közöttünk, amelyet mind a mai napig megtartottunk és ápolunk) keresett fel a bentlakásunkban azzal, hogy menjünk ki a temetőbe és kapcsolódjunk be a halottak napi kegyeletlátogatásba. Így is történt. A temetőbe kiérve szinte meglepődve tapasztaltuk, hogy milyen nagy számú fekete ruhás tömeg hömpölyög a sírok közötti keskeny utakon. A fiatal középiskolás és egyetemi hallgató ifjak nagy létszáma volt meglepő. Utólag értesültünk arról, hogy nem csupán egy spontán jelenléte volt ez a kolozsvári ifjúságnak és általában a kolozsvári magyar látogatóknak, nemcsak a halottak napi emlékezés gyertyáit gyújtották meg, de egy csendes felvonulás, egy tudatos néma tüntetés volt. Azt is láttuk, hogy a Reményik Sándor sírjához érve, egy előttünk haladó kisebb csoportból kivált egy ifjú, és a síremlék mellé állva elszavalta egyik általunk is ismert és gyakran idézett versét: „Egy lángot adok”.

Beesteledés után is még hosszasan sétáltunk a gyertyafényes temető kertben, majd lelkünkben a látott és hallott élmények hatásával lassan hazaballagtunk. A bentlakásba érve én még sokáig álltam a második emeleti tantermünk ablakában, s bámultam a temető felé, ahol a sokezer nyi gyertyaláng fénye glóriaként rajzolódott ki a házsongárdi temető kert felett.

Ami aztán az elkövetkező hetekben elindult, az a megtorlások folyamata, amely elfújta, majd végképpen eloltotta s a szívekben is visszafojtotta a szabadság lángját és gyertyafényét. A megtorló és megfélemlítő intézkedések az egész kelet-európai tömbben érezhetővé lettek. Itt, Erdélyben különösképpen felerősödtek, és 1959-ben tetőztek a magyar kisebbség ellen irányuló üldözések és börtönbüntetéssel végződő politikai perek. Ezeket unitárius egyházunk is vé-

gigélte. De az akkori események és következmények folyamatainak objektív feldolgozása egyháztörténe-
szeink hatáskörébe tartozik.

Befejezésül még csak annyit, hogy néhány esz-
tendővel ezelőtt, egy augusztus végi napon elmentem a
Mátyás király szülőházába, amelyben azóta is mind a
mai napig a képzőművészet szolgálatában álló egye-
tem működik, s az ott levő adminisztratív tisztviselő-
nek elmondva látogatásom célját, engedélyt kaptam,
hogy megnézzem az egykori, több mint hat évtizeddel
azelőtti forró hangulatú diákgyűlés színhelyét. Las-
san felmentem az emeleti terembe, és belépve az aj-

tón, megálltam pontosan azon a helyen, ahol egyko-
ron álltunk. Most egyedül voltam, és a mélységesnek
tűnő, de mégis beszédes csendben a rövid idő alatt,
amit ott eltöltöttem, újra végigéltem mindazt, amit a
fentiekben leírtam, s amit eddig csak szóban mond-
tam el családtagjaimnak, közeli barátaimnak. Íme,
most e visszaemlékezésben veletek is megosztom e
történetet, és a régi kedves arcokra gondolva, tiszte-
lettel meghajtom fejemet azok előtt, akik a szabadsá-
gért életüket áldozták vagy átérték a borzalmak bór-
tőneit. Olvassátok szeretettel, és emlékezzetek ti is
kegyelettel az előttünk járók példamutató életére!

Huszonkettedik alkalommal Szejkén

Idén a szokásostól eltérően szeptember 18-án, egy év
kihagyás után került sor a Szejkefürdői Unitárius Ta-
lálkozóra. A rendezvény nyitómozzanataként Deme-
ter Sándor Lóránd lelkész vezetésével hagyományör-
ző huszárok tisztelegtek Székelyudvarhelyen az
Orbán Balázs-szobornál, ahol közreműködött a Ho-
moródalmási Fúvószenekar. Innen a szítáló esőben a
huszárok és a zenekar Szejkefürdőre vette az irányt,
ahol a lovas huszárok vezetője átadta Kovács István
egyházfőnek a nemzeti zászlót.

Nagy Norbert és Tatár Ágnes Tekla teológiai hall-
gatók mezőségi, illetve torockói viseletben konferál-
tak.

A találkozó istentisztelettel folytatódott, amely al-
kalomból a püspök az Ézs 60,1–4 alapján prédikált. Az
énekvezéri szolgálatot a Székelyudvarhelyi 2. számú
Egyházközség kántora, Vas Székely Piroska látta el.

Csécs Márton Lőrinc, a Kolozs-Tordai Unitárius
Egyházkör esperese elmondta, hogy idén az úrvacso-
rai jegyeket a szervező Kolozs-Tordai Unitárius Egy-
házkör adományozta: a Nagyenyedről származó úr-
vacsorai bort a Kolozsvár-Belvárosi Egyházközség,
míg az úrvacsorai kenyeret a Torockói Egyházközség,
amelyet hagyományos recept szerint sütöttek.

Úrvacsoravételre előkészítő beszédet és imát mon-
dott Jobbágy Mária Júlia, a Kolozs-Tordai Unitárius
Egyházkör jegyzője, beszédének alapja a Lk 22,19–20
volt. A mozgó úrvacsorát és Rácz Norbert Zsolt főjegy-
ző áldáskérését követően a több mint hétszáz egybe-
gyűlt elénekelte a nemzeti imát.

A résztvevők közösen vonultak Orbán Balázs sírjá-
hoz, ahol az egyház részéről az emlékezés koszorúját
Kovács István püspök, Sándor Krisztina főgondnok és
Lőrinczi Lajos közügyigazgató helyezte el. Koszorút
helyezett el továbbá Sepsí Kovács Éva a Magyarorszá-
gi Egyházkerület és a Szent György Lovagrend részé-
ről, Fodor Dorottya körü felügyelgondnok a Kolozs-
Tordai Egyházkör részéről, Varró-Bodoczi Barna

szentgericei lelkész és Fazakas Lajos Levente esperes
a Marosi Egyházkör részéről, Szombatfalvi Csongor és
Jenei Csaba lelkészek a Küküllői Egyházkör részéről,
Csáki Levente esperes és Mikó Ferenc tarcsafalvi lel-
kész a Székelykeresztúri Egyházkör részéről, Solymosi
Alpár esperes, Pál János homoródszentmártoni lel-
kész és Gáspár Mónika gyergyószentmiklósi lelkész a
Székelyudvarhelyi Egyházkör részéről, Szabó Előd es-
peres és Erdő-B Vilmos körü felügyelgondnok a
Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör részéről, Lőrinczi
Zsófia az ODFIE részéről, Dimény Csilla Júlia elnök és
Jenei Ildikó, a segesvári nőszövetség elnöke az UNOSZ
részéről, Bíró Attila árkosai lelkész és Farkas Izolda
kövendi lelkész az ULOSZ részéről, Erdő-B Vilmos és
Gazdag Ildikó a Gondviselés Segélyszervezet részéről.

Köszöntőbeszédet mondott Gálfi Árpád, Székely-
udvarhely polgármestere, Fazakas Szabolcs, a Székely
legendárium és a Mini Erdély Park megálmodója, Bíró
Barna Botond, Hargita Megye Tanácsának alelnöke,
Nagy Norbert negyedéves teológiai hallgató Kányádi
Sándor *Vannak vidékek* c. versének részletét adta elő.

A megemlékezés a *Székely himnusz* közös eléneklé-
sével zárult. A találkozó egyik zenei színpontja volt
Buzogány-Csoma István lelkész és zenekarának kon-
certje. A gyereksátorban folytatódtak a tevékenysé-
gek Bartalis Zsejke tanító és Mezei Kincső egyeslet
vezetésével, a bátrabbak még a Zarándok Nyargaló
lovasközpont hucul hátslovaira, Pénzesre, Kapitány-
ra, Merkére vagy Firtosra is felpattanhattak, termé-
szetesen a huszárok segítségével. Péterfi Zita Ágnes
és Újvárosi Katalin lelkészek vezetésével kiscsoportos
beszélgetéseken vehettek részt az érdeklődők a Lelki
kuckóban. A találkozó résztvevői ingyenesen megte-
kinthették az Orbán Balázs Látogatóközpont kiállítási
termeit, ahol a lengyelfalvi báró életével ismerkedhet-
tek meg.

A szervezők, a Kolozs-Tordai Egyházkör és a Ma-
gyar Unitárius Egyház köszönetet mond minden
egyik önkéntesnek és támogatónak, akik nélkül a ta-
lálkozó nem valósulhatott volna meg.

A MAGYAR UNITÁRIUS EGYHÁZ SAJTÓOSZTÁLYA

Egy „elveszett” harang nyomában

NEMES GYULA

• A marosszéki Nagyernyén az unitárius tanok nagyon jó termőtalajra találtak a 16. század végén. Valószínűleg egy ügyes hitszónok az egész közösséget – prédikátorostól együtt – az új vallás követésére térítette. Orbán Balázs szerint a 16–17. század fordulóján az egész falu az unitárius hiten élt. 1639-ben a helyi reformátusokkal vagyonelosztásra került sor, amelynek következtében az egyházi vagyon háromnegyed része maradt az unitáriusok kezén. Szó esik két harangról is, a kisebbet átadták a kibontakozó református eklézsiának. Ekkoriban az ernyei unitárius eklézsia kemény alapokon állt, a falu egyetlen templomát tartotta fenn, iskolát működtetett – erről jómagam írtam *Unitárius Élet* 2010. május-júniusi számában: *Unitárius felekezeti népoktatás Nagyernyében, a 17. században. (Hány éves az ernyei iskola?)*, 16. –, saját papot tartott, kétmázsás harangot öntetett a következő felirattal: MAROS SZÉKBEN NAGY ERNEI UNITARIA ECCLESIA HARANGJA 1663. 1668-ban a reformátusok már saját papot és tanítót tartanának, templomot építenének, de ebben az unitáriusok valamilyen módon akadályozzák őket, amiért az éppen Marosvásárhelyen tartózkodó Apafi Mihályhoz fordulnak jogorvoslásért. A fejedelem Nagyernyébe küldött levele – ma is megvan – arra inti az unitáriusokat, hogy ne akadékosodjanak, mert különben „meg fogtok búsulni”.

A legnagyobb bomlasztó csapást az ernyei unitárius közösségre a Rákóczi-féle szabadságharc után színre lépő – az osztrák hatalom által támogatott – ún. rekatolizáció mérte. Nagyernyében 1729-ben a templomfoglalás erőszakos módon ment végbe. Orbán Balázs szerint a templomba húzódtok híveket katonai segítséggel távolították el a templomból, papjukat megverték, a templomkert fejfáit összegyűjtötték és eltűzelték. (Orbán Balázs: *Kiegészítések A Székelyföld leírásához, II. Csíkszék, Marosszék, Aranyosszék, Sepsiszentgyörgy*, 2006, 144–145.; Kénosi Tózsér János, Uzoni Fosztó István, *Az erdélyi unitárius egyház története II.*, Kolozsvár, 2009, 467.) A szájhagyomány szerint a templomfoglalás során az egyházfi az 1697-ben készített ónkannával védett ki egy fejére irányzott kardcsapást (Nemes Gyula: *Egy kardsebezte ónkanna*, *Unitárius Élet*, 2008. július–augusztus, 7. és *Unitárius Közlöny*, 2008. augusztus, 5–6.) Tény, hogy a mai napig őrzött és használt ónkannán látható egy kb. négy centiméter hosszú, mély horpadás. A templomvesztést követően az unitáriusok egy kis fatemplomba szorultak, új kőtemplomot csak 1910-ben sikerült építeniük. (*100 éves a nagyernyei unitárius templom*, szerk. Pálffy Anna-Mária és Nemes Gyula, Marosvásárhely, 2010.) Az egyházi vagyon is a most már erősödő ró-

mai katolikus eklézsia birtokába jutott. Az 1663-ban öntetett harang valószínűleg még Ernyében maradt, majd Pókába került, míg végül az 1905-ben épített sáromberki római katolikus templom tornyában kapott helyet. (Póka is, Sáromberke is Nagyernye katolikus filiája.) A harangról több tudományos mű is ír. Benkő Elek történész Erdély középkori harangjait bemutató könyvében a 17. századi ernyei harangot az egyik legkorábbi magyar feliratos harangként említi. Itt arról is szó esik, hogy a szóban forgó harang megsemmisült (Benkő Elek, *Erdély középkori harangjai és bronz keresztelődencéi*, Kolozsvár, 2002, 23–24.)

Hála Istennek, a harang megvan! Sas Péter művelődéstörténész a közelmúltban adta közre Kelemen Lajos naplóját, amelyhez bevezető tanulmányt írt, és jegyzetekkel látta el. Kelemen Lajos barátjával, Nemes Ödönnel 1893-tól utazásokat tett Marosvásárhely környékén és Maros-Torda megyében. Ekkor Nagyernyébe is ellátogattak, és ez alkalommal az unitárius templomot is látták. Erről egy mondatban emlékezik meg a naplóban: „Szemben van a kastéllyal az unitáriusok szegényes kis temploma, mely most az iklandi egyház filiája.” Az ehhez a mondatához fűzött lábjegyzet szerint ha az utazók betértek volna a kis templomba, akkor a tornyában láthatták volna a 17. században öntetett harangot (Kelemen Lajos: *Napló I.* (1890–1920), szerk. Sas Péter, Kolozsvár, 2017, 68.) Szerintem nem láthatták volna, mert ekkor már a római katolikus egyház tulajdonában volt. A harangról szó esik a dr. Nagy Lajos és jelen sorok írója által kiadott nagyernyei falutörténetben is, amelyben egy kép is közlésre került a harangról, megjelölve alatta zárójelben, hogy az a jelenben a sáromberki római katolikus templom tornyában található (Nagy Lajos – Nemes Gyula: *Nagyernye*, Sepsiszentgyörgy, 2007, 115.) A harang a mai napig a megjelölt helyen látható. Ez év au-

gusztus 31-én Kémenes Lóránt nagyernyei-sáromberki plébános engedélyével Nagy László marosvásárhelyi unitárius lelkész és ezen cikk írója megnézte a harangot. Ott van! A mellékelt kép is ez alkalommal készült.

A mai nagyernyei unitárius templom tornyában – egy „kétszemélyes” harangülésein – egyetlen harang

hívja istentiszteletre a híveket és búcsúztatja az elhunytakat. A harang felirata a következő: „Az igaznak emlékezete áldott. Az egy Isten tiszteletére Báró Bálint Józsefné sz. Béli Georgine grófnőnek 1910. X/10 tett adományából szerezte Nagyernye unitárius l. e. községe. Öntötte Hönig F. Aradon 1911.”

Különleges tanévnnyitó Küküllődombón

Szeptember 10-én felavatták Dicsőszentmártonban a város első magyar tannyelvű óvodáját, amelyben napköziotthon és bölcsőde is működik. Az intézmény létrejöttét a Magyar Kormány támogatta. Ez alkalommal fellépett a Kőkényes néptánccsoport.

Küküllődombón tartották a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ) fennállásának 30. jubileumát és a magyar iskolák országos tanévnnyitó ünnepségét. Az eseményen jelen lévő közel 200 meghívottat Rác Norbert Zsolt főjegyző szava bátorította az új tanév megkezdésére.

Felszólalt Székely-Varga Melinda, az Ádámosi Iskolaközpont igazgatóhelyettese, Péter Ferenc, Maros Megye Tanácsának elnöke, Miklós Tibor ádámosi polgármester, Potápi Árpád János, Magyarország nemzetpolitikáért felelős államtitkárának üzenetét felolvasta Székely-Varga Béla. Beszédet mondott továbbá Burus-Siklódi Botond, az RMPSZ elnöke, Lőrinczi Zoltán, az Emberi Erőforrások Minisztériuma nemzetközi és Kárpát-medencei kapcsolatokért felelős államtitkára, Kallós Zoltán, az Oktatási Minisztérium kisebb-

segi oktatásért felelős államtitkára, Mara Gyöngyvér, a Sapientia EMTE rektorhelyettese Tonk Márton rektor üdvözlését tolmácsolta, Horváth Péter, a magyarországi Nemzeti Pedagógus Kar elnöke és Vass Péter, a Romániai Magyar Középiskolások Szövetségének elnöke. Az RMPSZ országos elnökségének tanévnnyitó üzenetét Márkos-Mátyás E. Zita désfalvi magyartanár olvasta fel. Az ünnepség jelentős mozzanata volt az Emberi Erőforrások Minisztériumának kitüntetése, a Pedagógus Szolgálati Emlékérem átadása Maros megyei pedagógusoknak.

Az egyházközösség ünnepi műsorának részeként Márkos Andor egyháztag tolmácsolásában Reményik Sándor *Templom és iskola* című verse hangzott el, ezt követte Loghin Anett ifjúsági egyletes küküllőmenti népdalokból összeállított énekkönyvtára. Fellépett a küküllődombói asszonyok kórusa Szakács Noémi Renáta vezetésével, és a Kisgyörgy József Unitárius Dalkört is hallhatták énekelni a résztvevők. Az ünnepi műsor fénypontja *A nyelv csak élve tündököl* című zenes- verses műsor volt, amelyet a küküllődombói iskolások egyes tanulócsapata adott elő Székely-Varga Melinda helybeli történelemtanár felkészítésével.

MÁRKOS-MÁTYÁS E. ZITA

A „zöld” könyv

(Folytatás a hátsó borítóról)

A 282 számozott oldalt tartalmazó korpusz 25 fejezetből áll, mindegyik végén az ajánlott szakirodalom olvasható. Az unitarizmus eredetével kezdődően, Faustus Socinuson, Dávid Ferencen, Enyedi Györgyön, a dési egyezségen, a lengyel atyafiakon, a Diploma Leopoldinumon, Szentábrahámi Lombárd Mihályon, Kriza Jánoson, Ferencz Józsefen, a 20. század harmincas éveiben bekövetkezett nemzedékváltáson, Kiss Eleken, az 1956-os elítélteken, Kovács Lajoson stb. keresztül egészen a 2010-ben elhunyt Szabó Árpád püspök rövid életútjával bezáróan egy rendkívül olvasmányos, idézetekkel gazdagon tűzdelt kötetet vehetünk kézbe. Kovács Sándor könyvének megírásakor a nyomtatott források mellett munícióként a jelenleg még mindig a kolozsvári Akadémiai Könyvtárban található nagy unitárius kéziratos hagyatékot, valamint egyházi levéltárunk forrásait használta,

ezebből teremti újjá unitárius létértelmezésünk alapjait.

Akik részt vettek az idén a Főtanácson, illetve a püspökválasztó zsinaton, már kézbe vehették a „zöld” könyvet. A kollégium folyosóján hallottam, amint valaki megjegyezte, hogy Kovács Sándor *„mint egy igazi öreg tudós, úgy hajlik a könyvére és dedikál”*. Kovács még öregnek nem öreg, élete teljében van, de annál inkább tudós, az unitárius egyház történetének tudója. Ez pedig garancia arra, hogy a könyve ott legyen minden unitárius embernek, de más felekezetiűeknek is az asztalán, aki egy kicsit is érdeklődik ezen egyház történetéről.

Ennek a könyvnek, a mi „zöld” könyvünknek legalább olyan karriert kívánok, mint a „Spenót”-nak, hogy a jelen és az elkövetkezendő generációk is haszonnal forgassák, olvassák, tanuljanak belőle, amíg Kovács Sándor meg nem írja az Erdélyi Unitárius Egyház modern nagymonográfiáját. Ha így lesz, akkor a „lapozgatás” elérte a célját, és „lámpagyújtássá” lett.

(F)én(y)laka

A kényszerpihenős esztendő után vágytunk már nagyon mélyet szippantani az élő kultúrából, találkozni rég látott barátokkal és ismerősökkel, igazi öleléseket, szemtől szembeni beszélgetéseket megélni, új kapcsolatokat építeni. Erre adott kiváló lehetőséget a IV. Regejáró Énlaka, aminek egyházközségünk idén is társ-szervezője volt.

Az alkotói alázat szépséges megtestesítője Heinzcinger Mika barátunk már azzal is, hogy sosem téveszti szem elől: Isten áldására is szükségünk van minden tervezésben, munkában, így ennek a nem mindennapi eseménynek a lebonyolításában is. Éppen ezért szeptember első péntekének délutánján a sok száz éves énlaki templom hűs-ódon falai között kértük a Mindenható áldását az előttünk álló napokra, rendezvényünk sikerére. Akik először érkeztek hozzánk, ezt követően egy kis templom- és falubemutatót hallgathattak meg, majd a Firtos alatt élő Morvai család *Az égig érő fa* című mese zenés arnyjáték-előadását csodálhatták meg. Az öttagú család páratlan módon bővült el kicsiket és nagyokat.

Töbisz Tinelli Tamás *Dalás idők* című Arany János-estjére a templomban gyűltünk össze. Több volt, mint koncert vagy alternatív történelemóra. Bárcsak többször tanulhatnánk ily módon is magyar múltunkról! Az első est Kollár-Klemencz László kamarazenekarának *Ég az erdő* c. koncertjével folytatódott a művelődési házban. A muzsika betöltötte szívünket, lelkünket, a falakon túl pedig kanyargott Énlaka utcáin, s oly módon emelt, ahogy már rég nem érezhetjük magunkat azon a helyen. Sokan könnyeiket töröltgették az örömtől, hogy így, ilyen minőségű muzsika élvezői lehetünk. Külön megtiszteltetés, hogy ebben a felállásban nálunk koncerteztek először Erdélyben!

A Dunakanyarból érkezett Sajba zenekar tradicionális és elektronikus hangszereket használ, népi és modern zenei motívumokból építkezik, tagjai különböző zenei területen alkotnak. A péntek éjszakát muzsikájuk és a tábortűz körüli dalolás, beszélgetés tölthette ki.

Szombat reggel az Evilági együttes Mozsikácska ágának Kalamajka gyerekkoncertjére ébredtünk, s dübörögtünk kicsik és nagyok a kultúrotthon padlóján. Gyerekeket és örök gyermekeket hívogatott a Misztrál szabadtéri koncertje is az udvaron. Felsorolni is nehéz lenne azt a temérdek hangszert, amit megszólaltattak. Örömmel nézünk vissza az őszinte mosolyt csaltak a ringatózó koncertező arcára. Délután Czire Alpár és Török Máté fotókiállítására került sor, majd Csordás Patrícia hívott hangfürdőzni.

Csomortáni Gál László képzőművész cselekményművészetét követhettük a sok száz éves templomkerti zádokfa (a. m. hársfa) mellett, majd dr. Pottyondi Ákos *Fűben-fában orvosság – avagy használd, mire az való!* vetítéssel egybekötött előadását hallgattuk meg a templomban.

A Kossuth-díjas gitáros, zeneszerző Tolcsvay Béla minden Regejáró fesztiválunkon fellépett, így hálaival tölt el, hogy most is velünk volt, énekmondásával gazdagította találkozásunkat. Már nem is annyira fellépőként, mint családtagként tekintünk rá.

Udmurt-székely dalokat játszott a Gajtan együttes, vagyis a sepsiszentgyörgyi Deme-ter Miklós és Petrova Anastasia lányaikkal. Őket hallgatva más, sokunk számára ismeretlen kultúrába, térbe, korba utazhattunk.

A Misztrál együttes esti koncertje leírhatatlan élményt nyújtott az itt élőknek, az értük rajongóknak és az őket először hallgatóknak egyaránt. Dalaikat együtt dúdoltuk, s a hangszerek, hangok energiája olyan feltöltő erővel bírt, ami sokáig elkísér. Barátaink, családtagjaink már ők is, akikkel öröm minden találkozás, s akiknek köszönhetően egy olyan lelki nagycsalád formálódott Énlakán, ami valóban Fénylakává változtatja ezekben a napokban falucskáinkat. Ritka alkalom, hogy ennyi gyermeki nevetés, mosoly, zene, játék töltsse be a Firtos alatti teret, az öreg hárs szomszédságát. A péntek esti tábortűz hamu alatti paraszát a gyerekek élesztették fel, s szombat este e köré gyűlt a nagy család. Talán így lesz ez a jövőben is. Addig is, nem feledkezünk el köszönetet mondani a megéltékért támogatóinknak, barátainknak, a remek művészeknek, de mindenkinek előtt a jó Istennek. Istentisztelettel zárult a hétvégi együttlét. Hála minden pillanatáért!

MÁTÉFI TÍMEA

SZERETETSZOLGÁLAT

SegédKezek kalákatáborok a Gondviselés Segélyszervezet szervezésében

• A Gondviselés Segélyszervezet idén augusztusban és szeptemberben három kistérségben szervezett önkéntes munkatáborokat a helybeli egyházközségekkel karöltve. A résztvevők elsősorban rászoruló idős személyeknek, többgyermekes, szegénységi küszöb alatt élőknek, illetve közösségi épületeknél (templom, szeretetotthon, gyülekezeti ház, kántori lakás, ravatalozó) kalákáztak. A táborok fő célja a rászorulóknak közvetlen segítése, ugyanakkor a közösségi szolidaritás évszázados hagyományának, a kalákáknak a népszerűsítése volt.

Az augusztus 15–19. között – háromszéki településeken – lezajlott kalákatábor központi helyszíne Barót volt. A negyven résztvevő (többnyire ifjak) nagyrészt erdélyi településről (Kovászna, Hargita és Brassó megye) érkeztek Barótra, öt személy pedig a magyarországi Hernád és Dabas településekről. A tábor munkálatai kilenc településen (Erdővidéken, valamint Sepsiszentgyörgy környékén) zajlottak, ahol összesen huszonnégy különböző helyszínen, nagyrészt családknál segítettek a következő munkaterületeken: háztáji takarítás, favágás, meszelés, bútorok festése, gyomlálás, szőnyegmosás, kaszálás és egyebek. A kalákatábor istentisztelettel kezdődött, zárásként a résztvevők a közeli Vargyas-szurdokvölgybe kirándultak, ugyanakkor számbavették a munkálatok eredményeit és a rendezvény egészét.

A második kalákatáborra augusztus 26–28. között került sor a Maros megyei Búzaháza maroknyi közösségében. Három nap alatt sikerült elvégezni az unitárius templom tetőzetének a részleges javítását. Kiemelendő, hogy támogatóink a cserepek adományozása mellett élelmiszer-adományokat is felajánlottak, mások pedig haszongépjárműveket bocsátották rendelkezésünkre.

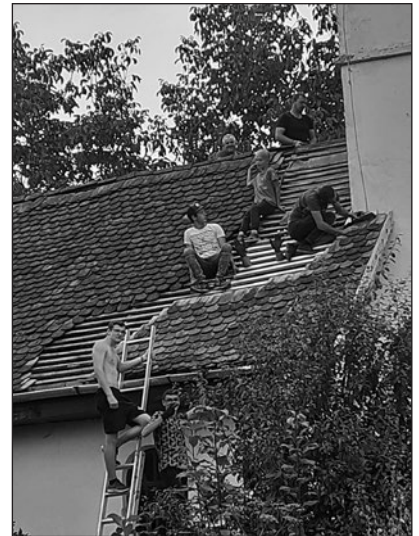

A huszonnyolc önkéntes között jelen voltak a Marosi Unitárius Egyházkör lelkészi karából, valamint a Nyárádszentmárton–Csíkfalvi Unitárius Egyházközség és a szomszédos gyülekezetek tagjai közül is.

A következő kalákatáborunkat szeptember 6–8. között a Zsil-völgyi szórványközségekben, Lupényban és Petrozsényban szerveztük meg. A tíz résztvevő több erdélyi településről utazott Lupényba az ottani felújított lelkészi lakás kitarítása céljával. A gyülekezet ezt az ingatlanát közösségi összejövelekre és vendéglátásra szeretné használni a továbbiakban. A kalákatábor nem titkolt célja volt a szórványban élő közösségeinkre való odafigyelés megélése gyakorlati segítségnyújtás formájában.

A kalákatáborok támogatói: a Magyar Unitárius Egyház főhatósága, illetve a területileg érintett egyházkörök és egyházközségek, a Bethlen Gábor Alap, a Nemzeti Együttműködési Alap, a Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága (Magyarország), a Kárpát-medencei Családsegítő Szervezetek Szövetsége (KCSSZ), valamint magán-személyek. A SegédKezek kalákatáborok a KCSSZ és a Gondviselés Segélyszervezet közös programjaként valósultak meg. Támogatóinknak és a részt vevő önkéntes munkatársainknak ezúton is köszönetet nyilvánítunk!

A GONDVISELÉS SEGÉLYSZERVEZET ELNÖKSÉGE

NŐK VILÁGA

A Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör nőszövetségi közgyűlése Kökösön

ANDORKÓ ROZÁLIA

• Szeptember 11-én, egy verőfényes őszi napon, két és fél év után sor került arra, hogy nőszövetségi közgyűlést tartsunk.

A tizenhat működő nőszövetségből tizenhárom szervezet küldöttei voltak jelen: Árkos, Barót, Brassó, Bölon, Nagyajta, Kőröspatak, Kálnok, Sepsiszentgyörgy, Sepsiszentkirály, Szentivánlaborfalva, Ürmös, Vargyas küldöttsége és a helybéliek.

A papi lak, a templom és környéke, a kultúrotthon felújítva és rendbe téve fogadta az érkezőket.

A kis létszámú, de nagyon lelkes kökös nőszövetség szendvicssel, süteményekkel, teával fogadta a gyűlésre jövőket, ami után a nemrég restaurált templomba mentünk megtartani a gyűlésünket. Az unitárius induló akkordjaira elsőként a zászlóanyák vonultak be a zászlókkal, élen a háromszék-felsőfehéri kör zászlójával, amelyet Váncsa Csilla, a sepsiszentgyörgyi nőszövetség elnöke vitt. Aztán következett a szalagtűzés.

Az istentiszteletet ez alkalommal Buzogány-Csoma Csilla lelkész végezte, prédikációjának alapja a Mk 16,15 volt: „Menjete el szerte az egész világba, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek!” Szolgálata végén megemlékezett a járvány idején elhunyt nőtestvéreinkről, akik részesei voltak a nőszövetségeinknek. Az istentisztelet által megkaptuk a lelki táplálékot, és ráhangolódtunk a jeles napra, majd meghallgattuk a köszöntéseket. Dimény Csilla, az UNOSZ elnöke hozzánk intézett levelét Tordai Melinda kőröspataki tiszteletes asszony olvasta fel. Aztán Andorkó Rozália köri elnök köszöntötte a közgyűlés résztvevőit. Az üdvözlő beszédek sorát Szabó Előd, a Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör újonnan megválasztott esperese folytatta, amit Erdő-B Vilmos felügyelgondnok, Bartha Alpár helybéli lelkész, vala-

mint Kökös polgármesterének beszéde követett. Minden beszédből, mint egy leitmotívum, kihangzott az öröm, hogy együtt vagyunk a közgyűlésen, és a megváltozott életkörülmények között biztatást kaptunk a további helytállásra.

Mindezek után Andorkó Rozália felolvasta a Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör nőszövetségeinek 2020. évi összesített tevékenységét. A járványügyi megszorítások miatt az előző évekhez viszonyítva ez a tevékenység nagyon összezsugorodott, de amíg csak lehetett, mindenhol zajlott a megszokott nőszövetségi élet. A távolságtartás idején az asszonyok mégis megtalálták az kommunikáció új lehetőségeit, felhasználták a világháló adta lehetőségeket. Pl. Nagyajtán Facebook-csoportot létesítettek, istentiszteleteket hallgattak a világhálón. Olthévízen anyák napján az előző évekből videókat és fényképeket tettek közzé a Facebookon. Sepsiszentgyörgyön pedig ebben az időben a kapcsolattartás telefonon történt.

A jelentés felolvasása után a nőszövetségek képviselői beszámoltak az ez időben történt, leginkább figyelemreméltó tevékenységeikről. A közgyűlés egyik magasztos mozzanata a köri vándorabrosz átadása volt. A vargyasiak, ahol a világjárvány előtti közgyűlésünket tartottuk, két és fél éven át őrizték a vándorabroszt, mint egy kincset, majd ez alkalommal átadták a kökös nőszövetség tagjainak, akik viszont örültek, hogy 13 év után ismét visszakerült hozzájuk, és azonnal az azt megillető helyre tették: a szószékre.

Mindezek után a helyi tiszteletes ismertette a közgyűlés résztvevőivel a 13–14. században épült és nemrég restaurált templom történetét, amelynek földjére

a nőszövetség egy szép gyapjúszőnyeget adományozott. Ugyanakkor megosztotta a Gondviselés Segélyszervezet felhívását: aki óhajtja, bekapcsolódhat a hideg időszakban a sepsiszentgyörgyi hajléktalanok ellátásába.

A közgyűlés Bálint Delinke lelkész és irodalom szakos tanár *Útkeresés nehéz időkben: milyen példát ad az irodalom és a Biblia?* című előadásával folytatódott. Az ezt követő kiscsoportos megbeszéléseken fény derült arra is, hogy számunkra a világijárványnak milyen pozitív hozadéka volt. A találkozásunkat a *Jöjj, énekelj velünk!* című dallal zártuk, aztán a zászlókkal felvontunk a kultúrotthonba, ahol a közebed zajlott.

Tiszta szívből köszönjük mindenkinek, aki hozzájárult, hogy ez a nagyon várt és emlékezetes közgyűlés és nőszövetségi találkozó megvalósuljon. Remek csapatmunka volt! Már kipróbáltuk a virtuális gyűléseket is, amelyek azonban mégsem találnak azzal, ami ez alkalommal Kökösen zajlott. Abban bízunk, hogy ez a közgyűlés újrakezdés volt a tavalyi kihagyás után.

Kedves kökösi nőszövetség, kedves Bokor Ágnes, megérte a sok fáradozást, törődést, mert az alkalomhoz fűzött reményeink valóra váltak! Boldogan mentünk haza mindnyájan, és otthon is terjesztjük azt a fényt, ami ránk sütött Kökösen!

Nők az unitárius egyházban

Mindjárt az elején szeretném leszögezni, hogy nem kívánom a címben megnevezett témát részletesen kifejteni. Azért ragadtam tollat mégis, mert úgy érzem, nem lehet szó nélkül hagyni azt a történelmi eseményt, hogy egyházunk fennállásának a 453. évében először az idei Főtanács egyik főgondnokát az unitárius hölgyek köréből választotta.

A nők részvételét egyházunk – mint más keresztény egyházak is – sokáig csupán bizonyos területeken látta szívesen. Rend szerint a szociális és karitatív tevékenységekben való részvételre tartották alkalmasnak a nőket, a vezetést – úgymond – hagyják a férfiakra, hiszen ők jobban értenek hozzá (?). A 19. század végén és a 20. század elején a nyugati világból kelet fele terjedt a feminista mozgalom, amely a nők jogaiért küzdött, esélyegyenlőséget tűzött zászlójára az élet különböző területein. Az új irányzat hamar követőkre talált a magukat többre érdemesnek tartó hölgyek köreiben.

Egyházunkban az Unitárius Nőszövetség 1910-ben alakult meg nyugati ösztönzésre, nem önálló szervezatként, hanem a Dávid Ferenc Egylet keretében. Hosszú viták, kemény akadályok leküzdése eredményeképpen 1933-ban megtörtént a különválás. 1931-ben megnyílt a teológia kapuja a lányok előtt. A két világháború közötti időszakban három lány végezte el a teológiát: Bedő Boriska, Szánthó Luci és Deák Berta. Nagy fejtörést okozott az egyház vezetőségének, mit kezdjenek a végzett lelkésznőkkel. Hitoktatóknak, közösségszervezőknek szánták őket, de a szószéken látni, azt nem tudták elfogadni.

A kommunista diktatúra idején nem is lehetett arra gondolni, hogy lányok felvételizzenek a teológiára. Az 1989. decemberi rendszerváltás után lehetővé vált, hogy a lányok is végezzenek teológiát és teljes jogkörű lelkészként gyakorolják hivatásukat. A bátor, elszánt lányok vállalták a göröngyös utat, nem retentek el az itt-ott megjelenő nem mindig jóindulatú

bírálatától. Egyre nőtt a teológián tanulni vágyó lányok tábora. Az egyházközségek hívei megismerték és fokozatosan elismerték a női lelkészek szolgálatát. Az idők folyamán az egyház vezetősége is elfogadta a nők jelenlétét az egyház döntéshozó testületeiben, így pld. a Főtanácsban, Egyházi Képviselő Tanácsban (EKT) és a különböző bizottságokban. A lelkésznők „magasabbra tették a léceket”, újabb kihívás elé néztek, vállalták a megmérettetést az esperesi tisztségre. Így történt, hogy megválasztották az első női esperest, Pap Máriát, aki elkötelezetten végezte munkáját a Háromszék-Felsőfehéri Egyházkörben.

Lássuk, mindeközben hogy állunk a világi vezetőikkel. Az egyházközségek szintjén ma már sok helyen vannak női keblitanácsosok, gondnokok. Az egyházkörök szintjén is vannak nők felügyelőgondnoki tisztségben, és megállják a helyüket A 2021. évi Főtanács történelmet írt, amikor felkérték Sándor Krisztinát, fogadja el a jelölést a főgondnoki tisztségre. A megmérettetés eredményeként a Főtanács nagy szavazattöbbséggel megválasztotta a következő hatéves ciklusra az egyház egyik legfőbb világi tisztségére Sándor Krisztinát. Gratulálok neki! Krisztina jól felkészült, belülről ismeri az egyházat, az EKT választott tagja, a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen diplomázott politikatudományi és közigazgatási karon. Gazdag közéleti tevékenysége folyamán különböző tisztségeket töltött be erdélyi magyar civil szervezetekben.

Hiszem, hogy a nők között vannak, akik magas tisztségekben is megállják a helyüket. Nem a képességekkel van a gond, hanem a nők különböző szerepeinek az összehangolásával: egy időben feleség, anya, gyermeknevelő, idős szülők gondozója, szakmáját gyakorolva közösségi munkában aktív résztvevőnek kell lennie. Nehéz eldönteni, mikor melyik szerepre kell több időt szánni, mikor minek van itt a „rendelt ideje”. Ennek felismeréséhez és megéléséhez kérjük Isten áldását az újonnan megválasztott főgondnok aszszonyunkra.

ASZTALOS KLÁRA

Egyetemistaként a kincses városban

MAGYARI ZITA EMESE

• Megállt a város fölött, tudatosította az otthon és itthon fogalmak közötti különbséget, és mély lélegzetet vett: nemcsak azért, mert tudta hosszú út vezetett addig, hogy most a városra – amely néhány évig az otthon fogja jelenteni – tekintsen, hanem azért is, mivel egy hosszú időszak után, amikor csak a képernyők mögül nézhetett társai szemébe, most megérkezett arra a helyre, ahol tudja, egy újabb kalandos nyár után várják a társak. A Feleki-tetőn megállt. Tudatosította magában, hogy vége egy mesének, és egy újabb kezdődik. Ott, azon a helyen, ahol a híres unitárius templom árnyékának biztonságában, a múzsák és erények otthonában, most ő is egy újabb otthonra lel. Lába alatt terült el a Szamos völgyében feltűnő, kanyargó, tornyokkal ékesített város. „Ez Kolozsvár, ez lesz az otthonom” – gondolta magában a kincses városra pillantva.

Kedves Olvasó! Ha voltál Kolozsváron egyetemista, vagy most is az vagy, esetleg most készülsz, vagy most érkezted meg a kincses városba, akkor ismered az érzést, amikor felkapaszkodva a Feleki-tetőre megpillantod a várost. Akkor tudod, hogy október a másfajta fészekrakás hava. Akkor tudod, hogy van az a hely a belvárosi unitárius templom biztonságát nyújtó falai mögött, a múzsák és erények kollégiumának második emeletén, eldugva a sarokba, ahová téged is hazavártak és hazavárnak. Van az a hely, ahol másképpen meséljük az álmokat, ahol másképpen álmodjuk együtt a közös álmot, ahol a kanapék már több világmegváltást éltek meg, ahol a nagy vörös zászló nem a korlátokat, hanem ellenkezőleg: a szabadságot hirdeti, azt a bizonyos piros életformát.

Október egy egyetemista számára az újrakezdés vagy folytatás hava, távol az otthontól, egy-egy nagy városban. Az újabb első lépések megtételéről szól, hogy újabb napok, arcok, hangok, kudarcok, ismeretek és perspektívák felé irányulhasson. A szemináriumokban és előadásokban mért idő kezdetét is jelenti.

Amikor ebbe a hónapba lépünk, az egyetemista tudja, hogy a történelmi adatokkal, matematikai képletekkel, kémiai vegyületekkel és különös tánclépésekkel telített percek még csak ezután veszik kezdetüket, hogy még előtte állnak a késő éjszakába nyúló tanulások, a vizsga előtti izgalom, a vizsga utáni örömkönnnyek, a feledhetetlen diáknapi pillanatok.

Ebben az évben talán még erősebben várta különböző szobák csendjében, a Zoom vagy Google Meet képkockái között több egyetemista a pillanatot, hogy a Feleki-tetőről megpillanthassa a várost, hogy a félelmek és kérdések után végre találkozhasson, nevetessen és együtt álmodhasson. A nyár folyamán, bár tavasszal még bizonytalanok voltak a lépések, pótlódott néhány elmaradt találkozás, de folytatni szeretnénk, ezért kérlek, figyelj, kedves Olvasó, meghívó következik.

Ha közösségre vágysz, gyere, térj be a János Zsigmond Unitárius Kollégium Bölöni Farkas Sándor termébe, ott mindig találsz egy-két jó arcot, miközben az angyalok lába alá füstöt ereget...

Ha társakat keresnél, akiknek fontos, hogy formálják és megeremtsék saját magukat, ha érzed, kellene egy közösség, amely megtart, gyere, tarts velünk, mert veled együtt akarjuk hinni, hogy Kolozsvár olyan, amilyennek mi álmodjuk...

Ha ismerni akarod a Bölöni Farkas Sándor terem titkait, akkor gyere, és hidd el, hogy azon a helyen, ahol a híres unitárius templom árnyékának biztonságában, a múzsák és erények otthonában, a te otthonodban, amikor az éjszakai csend a hajnali útnak indulás zajával találkozik, amikor az utolsó csepp kétely is eloszlik, és megint megváltottuk ezt a betegnek bélyegzett világot, a Szamos völgyében suttyogó fákkal együtt kiáltjuk bele a tornyokkal ékesített város zajába, hogy nekünk „a piros nem szín, hanem életforma”.

EGYHÁZUNK HÍREI

• Erdő Péter bíboros, prímás, esztergomi és budapesti érsek meghívására **Kovács István püspök, Kriza János püspöki helynök és Elekes Botond főgondnok** egyházunk képviselőjében **szeptember 12-én** részt vett az **52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus Statio Orbis szentmiséjén**, amire Budapesten, a Hősök terén került sor. A szentmisét Ferenc pápa celebrálta.

• **Szeptember 13-án tanévnyitó ünnepségre került sor a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnáziumban.** Az eseményen részt vett többek között Lőrinczi Lajos közügyigazgató, Csáki Levente esperes, illetve Koncz Hunor János helyi polgármester. Varró Margit igazgató beszédét követően az iskola személyzetének új tagjait köszöntötték. A belügyminisztérium tanévkezdő üzenetét Bakos Zoltán rendőrtiszt tolmácsolta. Az évnyitót dr. Lakatos Sándor aligazgató áldáskérése zárta.

• **Szeptember 13-án rendhagyó körülmények között került sor a János Zsigmond Unitárius Kollégium tanévnyitó ünnepségére: a kolozsvári belvárosi unitárius templomban az előkészítő, ötödik, illetve kilencedik és tizenkettedik osztályos diákok számára, míg a többieknek osztálytermeikben tartották meg az ünnepséget az osztálynevelők.** A templomban Rácz Mária lelkész, tanár, Elekes Zsolt vallástanár, illetve Solymosi Zsolt lelkész, aligazgató végzett szószéki szolgálatot.

• **Szeptember 19-én a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet ünnepélyesen megnyitotta a 2021–2022-es tanévet.** Az unitárius kar hallgatói délelőtt részt vettek a Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközség templomában tartott ünnepi istentiszteleten, ahol a szó-

széki szolgálatot Tódor Csaba lelkész, teológiai tanár végezte. Délután a **Farkas utcai református templomban az akadémiai évnyitón 15 elsőéves diák tett fogadalmat, közöttük Széll Róbert Pál unitárius hallgató is.**

Egyházköri hírek

• Kolozs-Tordai Egyházkör

A Duna Médiaszolgáltató augusztus 28-án hetedik alkalommal rendezte meg egész napos rendezvényét, a Duna Napot Torockón. A VII. Duna Nap a Hűséggel a nemzetért – A Szent Korona története című kiállítás megnyitójával kezdődött, amelyet a felvidéki díszműlakatos, Panyik Imre által készített koronázási ékszermásolatok ünnepélyes körmenete követett egészen az unitárius templomig, ahol tovább folytatódott a rendezvény.

Szeptember 2–3-án Szatmárnémetiben az evangélikus-lutheránus és az unitárius egyházközség Kalandra fel! címmel vakációs biblia- napokat tartott, ahol a két felekezet gyermekei, ifjai együtt vehettek részt a hitméllyítő alkalmakon. Szeptember 5-én az istentiszteleten imát mondott Pálffy Anna Mária helyi unitárius lelkész, szószéki szolgálatot pedig Illyés Sándor helyi evangélikus lelkész végzett, majd fellépett az evangélikus gyülekezet együttese, a Szegletkő.

• Marosi Egyházkör

Augusztus 23–27. között zajlott a marosvásárhelyi kövesdombi templomban a nyári bibliahét gyermekeknek Újratervezés címen. Naponként 40–50 vallásórás gyerek vett részt. Augusztus 29-én az istentiszteleten a vallásórás gyermekek adták elő a bibliahéten tanult énekeket Póra Zoltán zenész-pedagógus irányításával. Istentisztelet után a templom Bözödi György termében megnyílt Marton Márta Ágota művész grafikakiállítása. Beszédet mondott Nagy Miklós Kund művészeti író, gitáron játszott Lőrinczi György.

Szeptember 5-én a konfirmációi ünnepségen a Marosvásárhely-Kövesdombi Egyházközség 16 ifjú egyházközségi tagja tett hitéről vallást, és vett először úrvacsorát.

Szeptember 19-én a Marosvásárhely-Kövesdombi Egyházközség templomában bemutatták Simon Judit Gyöngyi, a Hifa Park kerekesszékesek egyesülete elnökének Jel a világban című verseskötetét. A szerzővel Kecskés Csaba lelkész beszélgetett, majd Kecskés Csaba és Téglás Rezső négy verset tolmácsolta a kötetből.

• Magyarországi Egyházkerület

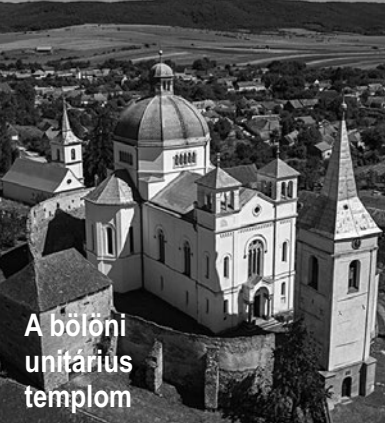
A Magyarországi Unitárius Egyházkerület lelkészei szeptember 1-jén Magyarkúton tartották III. évnegyedi lelkészi értekezletüket.

Szeptember 9-én az Ars Sacra Fesztivál keretében Farkas Wellmann Éva Parancsolatok című verseskötetét is bemutatták a Budapesti Unitárius Egyházközség gyülekezeti termében.

• Székelykeresztúri Egyházkör

Szeptember 12-én a Bencédi Unitárius Egyházközségben az ünnepi istentisztelet alkalmával székelykaput avattak a felsőbencédi templom előtt.

Szeptember 19-én szentelték fel a felújított fiatfalvi templomot, amelyet a helybeli református és unitárius gyülekezet évszázadokra visszamenőleg közösen használ. Egyházi beszédet mondott Kató Béla püspök és Kovács István egyházfő, köszöntött Koncz János Hunor, Székelykeresztúr polgármestere, Bíró Barna Botond, Hargita Megye Tanácsának alelnöke, Brendus Réka, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának főosztályvezetője és Kelemen Hunor, az RMDSZ szövetségi elnöke. Ez alkalommal megszólaltatták a templom mindkét orgonáját. Az esemény a két püspök áldásával zárult, majd közösen facsemetét ültettek a templomkertben.

	A faluhoz tartozó kis település	Strázsál	Durván taszít	Személyes névmás	Volt Magasodó	↖ Éles hangot adó Utazó cipeli	Szigligeti személyneve	Férfinév	Rég élt előd	Portugál autójel	Alvás közben látjuk	A falu unitárius lelkésze volt
A falu szülötte, unitárius püspök volt												
Hagyatéki ügyek összessége										Puskát elsüt Bánsági város		
Népies lyuk				Finn atléta volt Bűnügyi regény					Arcon csapás Német autójel			
Rótvad			Spárga Magyar színész (Nándor)				Holland sajt jelzője Hegycsúcs					
Norvég autójel	Arrafele! Hazai költő volt				Eső jelzője A bölöni templom tervezője				Newton Bölon folyója		Dehogy! Moldvai folyócska	
Tengeri állat Svéd autójel					Doktor, röviden Svéd autójel			Történelmi időszak Csen				
↗						Cikket kivágó Lenti helyen						
Hargitai falu Internetes téma					Azon a másik helyen Skálahang							
Arzén és jód vegyjele				Szül az állat Gramm			Foszfor vegyjele Távoli (angol)		Antonov gépjele Hajít			A Bíró család kúriája
Üres kéz!		Nem muszlim						Átmérő Tonna		Juttat Olasz színésznő (Sophia)		
 A bölöni unitárius templom				Luxemburg autójel		Megszid Füüdünk benne					Kerek betű Tagadószó	
				Lakrészek!		Méter Hegy a Bakonyban		Német város Kórházi osztály				
				Ábrahám és Sára unokája					Tetejére Skálahang			
				Földhöz vág								
				Kén vegyjele		A falu régi neve						Hidrogén vegyjele

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Megbízott szerkesztőbizottság: dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő, Bíró Sára Gyöngyvér médiareferens, Rácz Norbert Zsolt főjegyző, felelős szerkesztő. **Munkatársak:** Asztalos Klára (Nők világa), Magyar Zita Emese (Ifjúsági oldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztretjvény), Szombatfalvi Etelka (Gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat).

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella.

Nyomtatás: Idea Nyomda, Kolozsvár.

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927; kozlony@unitarius.org
A lapszám letölthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0264 596 478.

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem őrünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Támogatók: Romániai Magyar Demokrata Szövetség és Communitas Alapítvány; Bethlen Gábor Alap.

Barangoló Isten országában

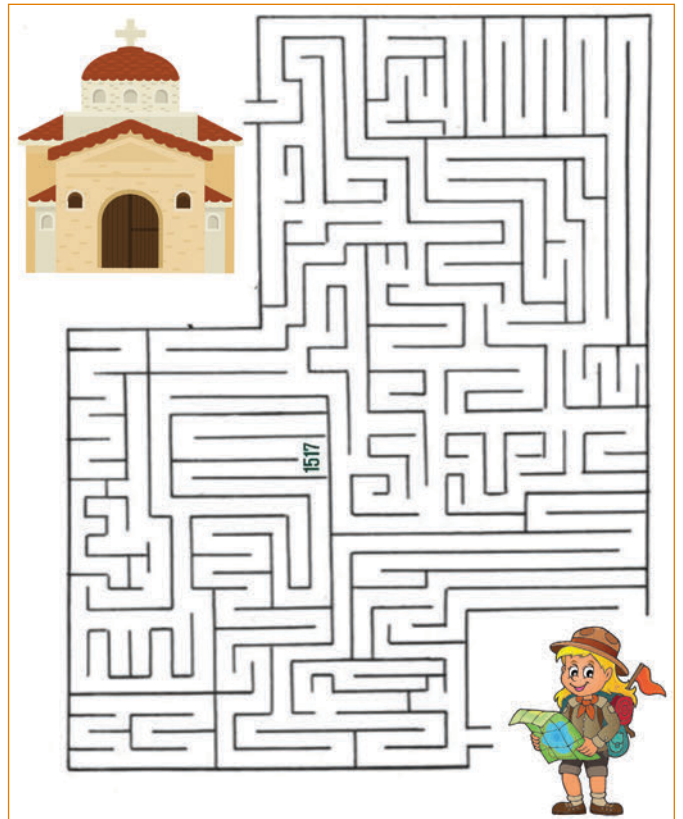
Kedves Gyerekek!

Most, hogy már javában az iskolai dolgokkal foglaltok, arra gondoltam, valami kreatív ötlettel teszem a színes őszt számotokra még színesebbé! Az első feladat célja az, hogy megjegyezzetek egy igen fontos dátumot, mivel onnantól kezdve indultak útnak a nagy reformatori eszmék. Hogy mit jelent a reformátor? Azt jelenti: újíto. A reformátoroknak köszönhetően vallási megújulás történt. Tudnotok kell, hogy unitárius vallásunk is ennek a hosszú, az egész kontinensünket lázba hozó folyamatnak a gyümölcse Dávid Ferenc egyházalapítónknak köszönhetően. Szóval réges-régen, pontosabban 1517-ben, amikor már októberben egy nap kétszer is befagyhatott a pocsolyában a víz, és a levelek sárgán, vörösen hulltak alá, a wittenbergi vártemplom ajtajára Luther Márton, a német pap 95 tételt függesztett ki, amelynek hatására elindult az új felekezetek kialakulása.

Csodaszép őszi napokat kívánok!

Feladatok:

1. Fejezd be az elkezdett mondatokat hangosan, vagy a pontokra írva gondolataidat!
2. Amikor a jó Isten elkezdte átfesteni a leveleket

zöldről sárgára, barnára, bordóra, egy Sára nevű iskolás lány elindult egy tanulmányi kirándulásra. Wittenbergbe érve elhatározta, hogy meglátogatja a híres vártemplomot, amelynek a kapujára egykor Luther Márton kifüggesztette a 95 tételt. Sára nem szereti használni a Google Maps térképeit, ő annál hagyományosabb eszközökkel fedezi fel a világot és környezetét, hogy az még kézzelfoghatóbb, élménytelibb legyen. A térképet egy könyvtárból kölcsönözte, és nagyot nevetett, amikor meglátta, hogy a helyes utat az 1517-es dátum jelzi a vártemplom felé. Gyere, végy egy ceruzát, és kísérjük el együtt őt egy újabb látványossághoz!

(Rajzok: Szombatfalvi Zsófia)

A „zöld” könyv

Gondolatok a *Lapozgató*. Az unitáriusok rövid története margójára

• Amikor először megláttam és a kezembe vettem Kovács Sándor teológiai tanárnak, prorektornak legújabb könyvét, akarva-akaratlanul is a „Spenót” jutott az eszembe, no nem a mindenki által kedvelt rajzfilmfigura Popeye tengerésznek mágikus erőt kölcsönző spenótja, hanem a Sötér István főszerkesztésében megjelent hatkötetes *A magyar irodalom története* sorozat, amelynek szintén zöld színe miatt ragadványnévvé nemesedett a növény. Egyetemisták, kutatók nemzedéke nőtt fel a „Spenóton”, és még a mai napig is alapvető kézikönyvként használják.

A másik gondolatom a könyv címének ízlelgetésekor ugrott be. Ahogy többször elismételtem magamban a *Lapozgató* szót, érdekes módon mindig Reményik Sándor egyik versére, a *Lámpagyújtogatóra* asszociáltam. Talán azért, mert mintha rímelve a két szó, de az is lehet, hogy a képzettársítás mélyebb lelki rezdülései érintettek meg.

Reményik gyermekkori álma volt, hogy lámpagyújtogató legyen, akinek a nyomában mindig világosság támad. Az lett, de átvitt értelemben, írásain keresztül fényt gyújtott olvasói szívében.

Kovács Sándor könyvét immár lapozgatva, ő is mindannyiunk elméjében, lelkében rendet vág, világosságot és fényt teremt az unitárius egyház több mint 450 éves történetében. Mindezt úgy teszi, hogy a nyelv, a szó, amellyel közvetít, befogadható mindenki számára, és megtermékenyítő otthonra találhat mindenki gondolkodásában.

Heidegger nem véletlenül mondja, hogy a nyelv a lét háza, ezt én kiegészítem: amelynek minden szobája egy-egy szó. Ha nem lenne a szó, nem lenne a szoba, a hely, amelyről tudjuk, hogy hol van, kik lakják, honnan költöztek be oda, s mit akarnak.

Kovács Sándor könyve, mint minden könyv, telis tele van szavakkal, és ezek is hozzásegítenek elgondolkodnunk arról, hogy miként is fest az erdélyi unitárius létünk háza, kik a lakói, mit éreztek, tettek azért, hogy a ház olyan legyen, amilyenné lett. A szavak persze sokan vannak, s nem véletlen, hogy kinek a szavai találnak legpontosabban célba, s kinek a szavai maradnak kollektív szempontból nézve üresek, pusztán személyesek. A Biblia, a történelem, a szociológia stb. szavai akkor találnak célba, ha a hívő vagy nem hívő lelkek, a mindenkori emberi társadalom létházát mutatják meg. E szavakból épült létházak kihasználással vannak önazonosságunk megtalálásában sze-

mélyiségünk milyenségére. Jézus szavai nélkül ma nem úgy beszélénk Istenről, mint ahogy beszélünk. Kopernikusz szavai nélkül még mindig körülöttünk forogna a világ, Max Weber szavai, mint a röntgensugarak Madame Chauchat testét, úgy világítják át a teljes társadalmat.

Kovács Sándor „zöld” könyvének szavai is belevágnak az erdélyi unitárius egyháztörténet szövetébe, új fényben láttatják a meglévő toposzokat, dekonstruálják a mitikus magasságokba emelt nézeteket, újraértelmezik azokat. Ahogy a kötet előszavának írója, Ősz Sándor Előd református lelkipásztor, levéltáros, egyháztörténész még hozzáteszi, Kovács Sándor „egyházszeretete nem homályosítja el a történész tárgyilagosságát”, és leszámol a sérelmi, valamint a polemikus történetírással.

MOLNÁR LEHEL

(Folytatás a 11. oldalon)

Andorkó Rozália köri nőszövetségi elnök (Vargyas), **Andrási György** ny. lelkész (Kolozsvár), **Fazakas Lajos Levente** lelkész-esperes (Bözöd), **Márkos-Mátyás E. Zita** tanár (Küküllődombó), **Mátéfi Tímea** lelkész (Énlaka), **Molnár Lehel** főlevéltáros (Kolozsvár), **Nemes Gyula** történész (Nagyernye), **Pál Tünde** pasztorálpszichológus (Árkos), **Szabó Adél Júlia** lelkész (Kálnok)